

Stanovisko

hlavného kontrolóra mesta k návrhu rozpočtu Mesta Nitry na rok 2023 s výhľadom na roky 2024-2025

Podľa § 18f ods.1 písm. c) zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov predkladám odborné stanovisko k návrhu viacročného rozpočtu mesta Nitry na roky 2023 - 2025. Podkladom pre vypracovanie stanoviska bol spracovaný návrh viacročného rozpočtu mesta na roky 2023 - 2025 v členení podľa rozpočtovej klasifikácie a v programovej štruktúre.

1. Preverenie dodržania zákonných povinností pri zostavovaní návrhu viacročného rozpočtu

Návrh viacročného rozpočtu Mesta Nitry na roky 2023–2025 bol zostavený v súlade s platnou legislatívou, zákonom č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p., zákonom č.523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p..

Na zostavenie návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2023-2025 vydalo Ministerstvo financií SR príručku pod čísl. MF/005055/2022-411. V zmysle tohto dokumentu sú jednotlivé subjekty, ktorých rozpočty tvoria rozpočet verejnej správy, povinné zapracovať do návrhov svojich rozpočtov finančné toky zo štátneho rozpočtu a z rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy v súlade s návrhom rozpočtu verejnej správy. Mesto Nitra pri zostavovaní návrhu rozpočtu postupovalo v súlade s vydanou Príručkou.

V zmysle zákona č.583/2004 Z.z. mesto zostavilo návrh viacročného rozpočtu na roky 2023-2025, pričom záväzným rozpočtom je rozpočet na príslušný rozpočtový rok (r. 2023) a príjmy a výdavky rozpočtov na roky 2024 a 2025 nie sú v zmysle § 9 uvedeného zákona záväzné.

Návrh rozpočtu je spracovaný v zmysle platnej rozpočtovej klasifikácie vydananej MF SR, ktorá je pre obce záväzná.

Podľa §10 zákona č.583/2004 Z.z. sú obce povinné zostaviť rozpočet vnútorne členený na:

- a) bežné príjmy a bežné výdavky (bežný rozpočet)
- b) kapitálové príjmy a kapitálové výdavky (kapitálový rozpočet)
- c) finančné operácie

Bežný rozpočet musí byť zostavený ako vyrovnaný alebo prebytkový, schodkový sa môže zostaviť iba v prípade, ak sa vo výdavkoch bežného rozpočtu rozpočtuje použitie účelovo určených prostriedkov zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu EÚ nevyčerpaných v minulých rokoch. Kapitálový rozpočet sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový,

schodkový sa môže zostaviť iba v prípade, ak tento schodok možno vykryť zostatkami finančných prostriedkov z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania, alebo je tento schodok krytý prebytkom bežného rozpočtu v príslušnom rozpočtovom roku.

Novelou zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p. bola táto podmienka uvoľnená s tým, že obce nie sú povinné uplatňovať toto pravidlo do 31.decembra 2023. To znamená, že na úhradu bežných výdavkov je možné použiť do 31.12.2023 aj:

- kapitálové príjmy (t.z. bežný rozpočet môže byť zostavený aj ako schodkový)
- prostriedky rezervného fondu
- návratné zdroje financovania

Uvedené ustanovenie zákona bolo pri zostavovaní rozpočtu dodržané.

Návrh viacročného rozpočtu na roky 2023-2025 je zostavený v programovej štruktúre, programový rozpočet obsahuje údaje o zámeroch a cieľoch mesta vo finančnom vyjadrení. Zostavením programového rozpočtu je splnená povinnosť vyplývajúca z ustanovenia § 4 a § 9 zákona č. 583/2004 Z.z.

Predložený návrh rozpočtu je zostavený v súlade s čl. 9 ods.1 ústavného zákona č.493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti v z.n.p., podľa ktorého sú subjekty verejnej správy povinné zostavovať svoj rozpočet najmenej na tri rozpočtové roky, pričom súčasťou návrhu rozpočtu je aj schválený rozpočet na bežný rozpočtový rok, údaje o očakávanej skutočnosti bežného rozpočtového roka a údaje o skutočnom plnení rozpočtu za predchádzajúce dva rozpočtové roky.

Návrh viacročného rozpočtu Mesta Nitry na roky 2023-2025 je v súlade s § 9 zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v z.n.p. zverejnený na úradnej tabuli a internetovej stránke mesta, čím je dodržaná povinnosť zverejnenia najmenej 15 dní pred jeho schválením, aby sa k nemu mohli obyvatelia mesta vyjadriť.

Zhrnutie: Konštatujem, že návrh viacročného rozpočtu Mesta Nitry na roky 2023-2025 bol spracovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

2. Tvorba návrhu rozpočtu na rok 2023

Vzhľadom na ustanovenie § 9 ods.4 zákona č.583/2004 Z.z., ako aj čl. V ods.2 Rozpočtových pravidiel mesta Nitry, z dôvodu nezáväznosti príjmov a výdavkov rozpočtov na roky nasledujúce po príslušnom rozpočtovom roku, predmetom tejto časti stanoviska je posúdenie návrhu rozpočtu na rok 2023.

V zmysle čl. VI odst.4 Rozpočtových pravidiel Mesta Nitry mestské zastupiteľstvo každoročne schvaľuje pravidlá zostavovania rozpočtu na nasledujúci kalendárny rok.

Proces prípravy rozpočtu sa neriadil Pravidlami zostavovania rozpočtu mesta na rok 2023, ktoré schválilo mestské zastupiteľstvo uzn.č. 294/2022-MZ zo dňa 23.6.2022. Podľa pravidiel bol prednosta povinný predložiť na rokovanie MZ dňa 6.10.2022 spracovanú príjmovú časť rozpočtu spolu so sumárnymi objemami výdavkov za jednotlivé rozpočtové kapitoly a návrh príspevkov z rozpočtu mesta príspevkovým

organizáciám. Namiesto toho bol na rokovanie MZ dňa 6.10.2022 predložený návrh na zmenu pravidiel zostavovania rozpočtu na rok 2023, v ktorom bolo z harmonogramu vypustené príslušné ustanovenie. Uznesením čí. 428/2022-MZ zo dňa 6.10.2022 mestské zastupiteľstvo neschválilo nové Pravidlá zostavovania rozpočtu na rok 2023 a zároveň skupina poslancov MZ iniciovala zvolanie mimoriadneho zastupiteľstva, na ktoré žiadala predložiť východiskové ukazovatele do návrhu rozpočtu na rok 2023. Rokovanie mimoriadneho zastupiteľstva sa konalo 19.10.2022, na ktorom bol predložený návrh východiskových ukazovateľov do návrhu rozpočtu na rok 2023. Uznesením čí. 442/2022-MZ zo dňa 19.10.2022 mestské zastupiteľstvo neschválilo východiskové ukazovatele (príjmy a objemy výdavkov) do návrhu rozpočtu na rok 2023 z dôvodu nesprávne uvedených údajov a nezohľadnení zákonných požiadaviek.

Návrh rozpočtu na rok 2023 je spracovaný a predložený na schválenie ako vyrovnaný. Bežný rozpočet je zostavený ako **prebytkový v sume + 4 728 960 eur** (vrátane škôl a CVČ).

Kapitálový rozpočet je zostavený ako **prebytkový v sume + 167 390 eur**.

Súčasťou návrhu rozpočtu sú aj finančné operácie, ktoré zahŕňajú prevod prostriedkov z rezervného fondu, splátku návratnej finančnej výpomoci od Nitrianskej investičnej s.r.o., a prostredníctvom ktorých sa vykonáva splácanie návratných zdrojov financovania. Zostatok finančných operácií predstavuje zápornú hodnotu **- 4 896 350 eur**.

Potreba zostavenia prebytkového bežného a kapitálového rozpočtu vyplýva z potreby krytia úhrad návratných zdrojov financovania - záporného zostatku finančných operácií (§10 odst.7 zákona č.583/2004 Z.z.).

Príjmy

Návrh rozpočtu mesta počíta s príjmami v objeme **92 530 080 eur** (vrátane príjmov škôl, CVČ a príjmových finančných operácií).

Zo štruktúry príjmov je zrejmé, že najstabilnejšou a najvýznamnejšou zložkou príjmovej časti rozpočtu sú daňové príjmy v objeme 62 117 tis. eur, čo predstavuje cca 67,78% z celkového objemu bežných a kapitálových príjmov. Najvyšší podiel z daňových príjmov predstavuje výnos dane z príjmov fyzických osôb poukázaný zo štátneho rozpočtu, ktorý je naplánovaný v predpokladanej výške 39 386 970 €. Príjem výnosu DPFO je vyšší o 3 015 tis. € oproti schválenému rozpočtu r. 2022 a o 1 652 tis. € oproti upravenému rozpočtu r. 2022. V čase spracovania tohto stanoviska nebola Ministerstvom financií SR zverejnená prognóza rozpočtových podielov obcí na výnose dane z príjmov FO. Navrhnutá výška príjmu DPFO vychádza z poslednej prognózy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť zo septembra 2022. Nie sú v nej zahrnuté posledné legislatívne zmeny ovplyvňujúce výšku tohto príjmu. Odporúčam mestskému zastupiteľstvu schváliť výšku tohto príjmu na úrovni prognózy MF SR v prípade, že bude v čase prerokovania návrhu rozpočtu zverejnená (závisí to od schválenia štátneho rozpočtu). V prípade, že nebude štátny rozpočet schválený, odporúčam bezodkladne po zverejnení údajov o výnose daní pre obce, predložiť úpravu rozpočtu v príjmovej aj výdavkovej časti na rokovanie MZ.

Výška príjmov je nastavená na úrovni návrhu dodatku č. 6 k VZN č.10/2014 o miestnych daniach v z.d. a dodatku č.6 k VZN č.11/2014 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v z.d.

Predmetné dodatky k VZN boli predmetom rokovania mimoriadneho mestského zastupiteľstva dňa 5.12.2022. MZ v Nitre sa uznieslo na vydaní dodatkov k VZN avšak so zmenami oproti predloženým návrhom. Schválené zmeny majú dopad na výšku navrhovaných príjmov v nasledovných položkách:

- 121 Daň z nehnuteľností - 700 000 €
- 133 013 Poplatok za KO a DSO + 15 000 €

Predmetom rokovania mimoriadneho zastupiteľstva dňa 5.12.2022 bol aj návrh dodatku č.6 k VZN č.8/2019 o výške príspevku na čiastočnú úhradu výdavkov a nákladov v školách, v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach a na čiastočnú úhradu nákladov a podmienky úhrady v školských účelových zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Nitry. Schválené zvýšené poplatky v materských školách, školských kluboch a v zariadeniach školského stravovania nie sú premietnuté do predloženého návrhu rozpočtu.

V týchto položkách je potrebná nasledovná úprava príjmovej časti rozpočtu:

- 223002 Poplatky za MŠ + 200 000 €
- 223001 Réžia v škol.účel.zar. + 12 000 €

V rozpočtoch škôl je potrebná úprava – zmena rozpisu finančných prostriedkov na najbližšom zasadnutí MZ v roku 2023 nasledovne:

- Vlastné príjmy ZŠ - ŠKD + 160 000 €
- Vlastné príjmy ZŠ – réžia ZŠS + 210 000 €

Pozn.: príjem bol prepočítaný na základe údajov o počte detí, žiakov a stravníkov poskytnutých z OŠMaŠ

Návrh rozpočtu bežných príjmov nepočíta s pripravovanou zmenou cenníka mesta.

Kapitálové príjmy vo výške 1 983 500 € zahŕňajú príjmy z predaja majetku napočítané z uzatvorených kúpnych zmlúv, schválených uznesením MZ a pripravovaných predajov majetku.

Príjmy rozpočtových organizácií (škôl, CVČ) predstavujú hlavne príjmy z prenájmov voľných priestorov škôl, príjmy za školné - poplatky za školské kluby, CVČ a príjmy z poplatku za režijné náklady v zariadeniach školského stravovania napočítané podľa VZN č.8/2019 pred schválením dodatku č.6. Príjmy a výdavky rozpočtových organizácií sú v zmysle platných pravidiel súčasťou rozpočtu mesta.

Príjmové finančné operácie zahŕňajú najmä použitie rezervného fondu vo výške 820 tis. €, ktorý je navrhnutý na krytie bežných výdavkov – konkrétne na poskytnutie dotácií v oblasti sociálnej, kultúry, športu a cestovného ruchu.

Návrh príjmov na rok 2023 (92 530 080 eur) je nižší oproti očakávanej skutočnosti plnenia príjmovej časti rozpočtu za rok 2022 (108 239 482 eur) o – 15 709 402 eur. Tento rozdiel spočíva hlavne v prijatí bankových úverov a tuzemských kapitálových

transferov v roku 2022, v zapojení príjmových finančných operácií do rozpočtu mesta na rok 2022 (hlavne prostriedkov z predchádzajúcich rokov a použitie rezervného fondu mesta) .

Návrh rozpočtu na rok 2023 neobsahuje v príjmových finančných operáciách zostatok prostriedkov z predchádzajúceho roka, podľa údajov v dôvodovej správe bude zapojený do rozpočtu mesta na rok 2023 podľa ich skutočnej výšky zostatku.

Súčasťou návrhu rozpočtu je aj rozpočet príspevkovej organizácie Správa zariadení sociálnych služieb, ktorá okrem vlastných príjmov hospodári aj s transferom zo štátneho rozpočtu a rozpočtu mesta. V návrhu rozpočtu na rok 2023 je príjem z transferu štátneho rozpočtu vyšší oproti upravenému rozpočtu roku 2022 o + 101 070 eur (pobytové a ambulantné služby sú financované zo štátneho rozpočtu v zmysle zákona o sociálnych službách) a transfer z rozpočtu mesta je medziročne vyšší o + 27 620 eur.

Po dvoch rokoch je rozpočet zostavený tak, že úhrada návratných zdrojov financovania je krytá prevažne z bežných príjmov mesta (posledné roky boli splátky úverov kryté z rezervného fondu).

Príjmovú časť rozpočtu je na základe schválených VZN potrebné zmeniť a to pozmeňujúcimi návrhmi k predloženému návrhu rozpočtu.

V neposlednom rade treba zdôrazniť, že výška príjmov v návrhu rozpočtu a upravená v zmysle schválených VZN je vyššia oproti schválenému príjmu roku 2022 cca o 7 mil.€, čo však nie je dôsledkom lepšieho výberu daní a poplatkov, resp. zavedenia nejakého nového poplatku; ale vyššie príjmy súvisia s vysokou infláciou (ide o inflačné príjmy), t.j., že mesto rozdelením vyšších príjmov do výdavkovej časti rozpočtu neskvalitní služby pre obyvateľov, ale ich pohlta vyššie ceny energií, tovarov a služieb.

Výdavky

Rozpočet výdavkov je navrhnutý minimalisticky z dôvodu vysokej inflácie a rastu cien a výšky zdrojov.

Návrh východiskových ukazovateľov do návrhu rozpočtu na rok 2023 bol predložený na rokovanie mimoriadneho zastupiteľstva dňa 19.10.2022. Uznesením čí. 442/2022-MZ zo dňa 19.10.2022 mestské zastupiteľstvo neschválilo východiskové ukazovatele (príjmy a objemy výdavkov) do návrhu rozpočtu na rok 2023.

Predložený návrh rozpočtu na rok 2023 vychádza z návrhu východiskových ukazovateľov, zároveň do návrhu rozpočtu bola zapracovaná časť štandardných požiadaviek uvedených vo východiskových ukazovateľoch, ktoré vyplynuli z diskusie rokovania mimoriadneho zastupiteľstva.

Celkové výdavky rozpočtu (vrátane škôl, CVC a výdavkových finančných operácií) sú naplánované v objeme **92 530 080 eur** (t.j. vo výške očakávaných príjmov), z toho bežné výdavky vo výške 84 927 620 eur, kapitálové výdavky vo výške 1 816 110 eur a finančné operácie (splácanie úverov) vo výške 5 786 350 eur.

Výdavky rozpočtu mesta sú okrem programovej štruktúry organizačne usporiadané do kapitol, ktoré spravujú odborné útvary mestského úradu.

Vysoký objem výdavkov kapitoly **Vnútornej správy** (12,75 % z celkového rozpočtu) je zapríčinený aj z dôvodu zaradenia niektorých výdavkov do tejto kapitoly, ktoré organizačne nespádajú pod správu mestského úradu napr.: mzdové výdavky, stravovanie zamestnancov, prídely do sociálneho fondu a PHM Strediska mestských služieb.

V kapitole **Odbor majetku** sú zahrnuté výdavky na energie v nebytových priestoroch a športových zariadeniach vo výške, ktorá nepokrýva nárast cien energií. V prípade, že sa v priebehu roka nenájdu potrebné zdroje, resp. štát nebude v potrebnej miere refundovať tieto výdavky, mesto sa bude musieť pripraviť na krízovú situáciu a možno bude stáť pred vážnym rozhodnutím uzatvorenia športových zariadení pre verejnosť.

V kapitole **Odbor dopravy** sú zahrnuté výdavky na dopravné značenia a zariadenia vo výške 110 tis. €, pričom plnenie rozpočtu k 30.9.2022 v tejto položke predstavuje 130 tis. €. Navrhnuté finančné prostriedky nebudú v roku 2023 postačovať na dopravné značenia a zariadenia; správcom kapitoly neuplatnené požiadavky do rozpočtu predstavujú čiastku 250 tis.€.

Školstvo

Rozpočty škôl sú spracované prehľadne vrátane informácie, z akého zdroja budú výdavky financované. Rozpočty CVC a ZUŠ obsahujú aj rozdelenie transferu na originálne kompetencie podľa zdrojov krytia a to konkrétne výšku transferu hradenú z podielových daní a výšku transferu hradenú z ostatných príjmov mesta.

Do návrhu rozpočtu bolo zapracované dofinancovanie prenesených kompetencií ZŠ Krčméryho, ZŠ Novozámocká a ZŠ Sčasného v celkovej sume 359 000 €. Uvedeným základným školám každoročne nepostačujú financie zo štátneho rozpočtu určené na prevádzku.

Pri výdavkoch určených na údržbu školských objektov chýba špecifikácia, na ktorých konkrétnych školských objektoch sa bude údržba vykonávať.

V návrhu rozpočtu je zohľadnená schválená novela zákona č.596/2003 Z.z., ktorým NR SR schválila od 1.1.2022 100% financovanie cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení z výnosu dane príjmov FO.

V rozpočtoch škôl nie sú zohľadnené zvýšené vlastné príjmy vyplývajúce zo zmeny VZN č.8/2019 – poplatky za školské kluby, za réžiu v ZŠS a platby za stravné. Odporúčam na najbližšie zasadnutie MZ predložiť zmenu rozpočtov škôl, zaradiť do rozpočtov zvýšené príjmy v zmysle dodatku č.6 VZN č.8/2019 a o túto čiastku uvoľniť zdroje v rozpočte mesta, ktorou sú školy v návrhu rozpočtu dofinancované.

V kapitole **Projekty pre regionálny rozvoj** je zaradená položka „*Investície pre Mestský rozvoj*“ v čiastke 250 tis. €, ktorá nie je špecifikovaná o aké konkrétne investície sa jedná. Zmienka o tomto druhu výdavku nie je uvedená ani v dôvodovej správe. Zdrojom krytia tohto výdavku je výber poplatku za rozvoj naplánovaný v príjmoch v rovnakej čiastke.

V kapitole **Odbor investičnej výstavby a rozvoja** nie sú v návrhu rozpočtu zaradené žiadne konkrétne investičné akcie mesta, sú vyčlenené iba finančné prostriedky na nevyhnutné výdavky.

V kapitole **Kreatívne Centrum** sú naplánované bežné výdavky vo výške 100% v zmysle harmonogramu projektu prislúchajúcemu na rok 2023, pričom 95% z nich t.j. 2 409 550 € sú naplánované v príjmoch ako refundácia nenávratného finančného príspevku zo štátneho rozpočtu. Kapitálové výdavky sú naplánované vo výške 5% spolufinancovania za celý projekt, nakoľko kapitálové výdavky na projekt majú byť financované zo štátneho rozpočtu formou predfinancovania.

V prípade, že sa mesto omešká so žiadosťami o platbu nenávratného finančného príspevku pri bežných výdavkoch, resp. príde k omeškaniu poskytnutia prostriedkov zo strany štátu formou refundácie upozorňujem, že mesto nemá v návrhu rozpočtu vytvorenú rezervu na preklopenie takého možného stavu.

V jednotlivých príslušných kapitolách rozpočtu sú navrhnuté dotácie na cieľové oblasti v zmysle VZN č.9/2019 o poskytnutí dotácií z rozpočtu Mesta Nitra vo výške 820 000 €, t.j. 80% z požadovanej výšky jednotlivými odbormi. Finančné krytie dotácií je navrhnuté z rezervného fondu mesta (výnimka schválená v novele zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy to pre rok 2023 dovoľuje).

Identifikácia rizík v návrhu rozpočtu:

- Významným rizikom je externý faktor, ktorý mesto nevie ovplyvniť, hlavne zvýšenie cien energií, nárast inflácie, zvýšený index spotrebiteľských cien môžu negatívne ovplyvniť výšku bežných výdavkov, čo môže spôsobiť nedodržanie rozpočtovej rovnováhy
- Nedostatočná rezerva v návrhu rozpočtu na krytie nárastu cien energií, tovarov a služieb; rezervný fond je v návrhu rozpočtu rozdelený vo výške 820 tis. €
- Neschválením štátneho rozpočtu mesto stále nepozná presnú výšku príjmu dane z príjmov FO a kompenzáciu tohto príjmu daňou z príjmu PO, čo môže mať vplyv na výšku bežných výdavkov

Odporúčania hlavného kontrolóra mesta na eliminovanie identifikovaných rizík v budúročnom rozpočte:

1. Mesto Nitra momentálne eviduje stav na rezervnom fonde, ktorý nie je prerozdelený, vo výške cca 450 tis. €.

Odporúčam tieto finančné prostriedky rezervného fondu ponechať na krytie identifikovaných rizík a zároveň odporúčam pri schvaľovaní záverečného účtu za rok 2022 ponechať zostatok prostriedkov na krytie zvýšených cien energií, materiálov tovarov a služieb.

2. Upozorňujem na nevyhnutnosť zabezpečenia vyváženého naplňovania rozpočtu mesta, aby bola zabezpečená rozpočtová vyrovnanosť bežného rozpočtu.

Odporúčam dôsledne dodržiavať rozpočtovú rovnováhu a pri nenaplnení príjmov v plánovanej výške regulovať čerpanie výdavkov so zachovaním princípu hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti použitia rozpočtových výdavkov.

3. Z dôvodu nestability spotrebiteľských cien je veľmi pravdepodobné, že bude nutné rozpočet vo viacerých položkách niekoľko krát počas roka meniť.

Odporúčam, aby vedenie mesta na nepriaznivú finančnú situáciu reagovalo opatreniami, ktoré budú viesť k zabezpečeniu stability financií mesta a to v strednodobom horizonte a tieto opatrenia pravidelne predkladalo na vedomie resp. schválenie na rokovanie MZ.

4. Odporúčam spracovať a prijať opatrenia, ktoré by viedli k úsporám energií v budovách vo vlastníctve mesta
5. Dotácie navrhnuté v zmysle VZN č. 9/2019 o poskytovaní dotácií z rozpočtu mesta vo výške 820 tis. € kryté z rezervného fondu odporúčam poskytovať až po úprave rozpočtu, ktorou bude zapracovaná do rozpočtu prognóza MFSR o výnose daní z príjmov pre obce a kompenzácia dane z príjmov PO.

Programový rozpočet

V súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je návrh rozpočtu mesta na roky 2023-2025 zostavený aj v programovej štruktúre, t.j. výdavky rozpočtu mesta boli alokované do príslušných programov, ktoré sa vnútorne členia na podprogramy a prvky. Každý program, ktorý predstavuje súhrn aktivít má definovaný svoj zámer a cieľ, pričom zámer vyjadruje očakávaný pozitívny dôsledok dlhodobého plnenia príslušných cieľov a cieľ sa monitoruje a hodnotí merateľným ukazovateľom.

Programové rozpočtovanie je vo všeobecnosti systém založený na plánovaní úloh a aktivít subjektov samosprávy v nadväznosti na ich priority a alokovanie disponibilných rozpočtových zdrojov do programov, s dôrazom na výsledky a efektívnosť vynakladania rozpočtových prostriedkov. Inými slovami, programové rozpočtovanie je systém plánovania, rozpočtovania a hodnotenia, ktorý kladie dôraz na vzťah medzi verejnými rozpočtovými zdrojmi a očakávanými (plánovanými) výstupmi a výsledkami realizovaných činností, ktoré sú financované z rozpočtu subjektu samosprávy.

Útvar hlavného kontrolóra vykonal v roku 2021 kontrolu implementácie programového rozpočtovania v rozpočtovom procese mesta. Kontrolu bolo okrem iného zistené, že aktuálna implementácia a spôsob využitia programového rozpočtovania pri tvorbe rozpočtu mesta nedosahuje potenciál svojich možností a že programové rozpočtovanie je využívané len na zber informácií, pri ktorom riadenie a priame prepojenie rozpočtu na dosahovanie cieľov chýba.

Od roku 2009 (odkedy je pre samosprávu zákonom stanovená povinnosť zostavovať rozpočet v programovej štruktúre) by už mal byť evidentný výsledok výhod programového rozpočtovania. V meste sa stále kladie väčší dôraz na štruktúru rozpočtu výdavkov usporiadaných do rozpočtových kapitol, ktoré kopírujú organizačnú štruktúru mestského úradu, pričom sa v niektorých prípadoch stáva, že výdavky, ktoré funkčne a účelom patria do inej kapitoly, sú zaradené do kapitoly, s ktorou funkčne nesúvisia napr. výdavky Strediska mestských služieb sú zaradené do kapitoly Vnútorná správa.

Jednoznačnou výhodou programového rozpočtu na rozdiel od rozpočtu podľa kapitol je skutočnosť, že nereprezentuje len výšku výdavkov, ale poskytuje podklady pre rozhodovanie o tom, prečo majú byť výdavky alokované a za akým účelom.

Útvar hlavného kontrolóra na základe výsledku kontroly odporučil odstúpiť od súčasnej štruktúry rozpočtu a zamerať sa na novú štruktúru programového rozpočtu s ohľadom na aktuálne potreby prioritných oblastí s cieľom zabezpečiť efektívny nástroj riadenia verejných zdrojov. Vedenie mesta sa s odporúčaním ÚHK stotožnilo a prijalo opatrenia týkajúce sa tvorby novej štruktúry programového rozpočtu.

V roku 2022 prebiehal proces tvorby novej programovej štruktúry, bola vytvorená pracovná skupina, zodpovední pracovníci boli preškolení externým školiteľom. Výsledkom procesu je návrh novej programovej štruktúry, čo je určitý posun v implementácii programového rozpočtovania v rozpočtovom procese mesta, avšak stále nedosahuje potenciál svojich možností. Implementácia PR nie je z hľadiska času úlohou, ktorá by sa dala zrealizovať počas jedného roka. Úplná zmena systému a myslenia zvyčajne trvá niekoľko rokov, nestačí len pracovníkov zaškoliť, ale je potrebné zo strany vedenia mesta vynaložiť úsilie k tomu, aby sa programové rozpočtovanie stalo nástrojom, ktorý účinne prepojí strategický plán s rozpočtom a s jeho finančnými možnosťami a aby slúžil na analýzu efektívnosti vynaložených finančných prostriedkov na jednotlivé aktivity.

Jednoznačnou výhodou programového rozpočtu na rozdiel od rozpočtu podľa kapitol je skutočnosť, že nereprezentuje len výšku výdavkov, ale poskytuje podklady pre rozhodovanie o tom, prečo majú byť výdavky alokované a za akým účelom.

Na základe uvedeného odporúčam v najbližšej budúcnosti zmenu rozpočtových pravidiel, odstúpiť od aktuálnej štruktúry rozpočtu a zamerať sa na kvalitu novej štruktúry programového rozpočtu s ohľadom na aktuálne potreby prioritných oblastí s cieľom zabezpečiť efektívny nástroj riadenia verejných zdrojov.

Záver

Stanovisko hlavného kontrolóra k návrhu rozpočtu je zamerané najmä na posúdenie súladu návrhu rozpočtu s príslušnými právnymi predpismi, na identifikáciu prípadných rizík rozpočtovaných príjmov a výdavkov.

Návrh viacročného rozpočtu mesta Nitry na roky 2023 – 2025 je spracovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi – zákonom č.523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p. a zákonom č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p., zákona č.564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p. a zákona č.597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v z.n.p. a ostatné súvisiace právne normy.

Návrh rozpočtu odráža aktuálnu finančnú situáciu mesta, zabezpečuje financovanie základných funkcií samosprávy a preneseného výkonu štátnej správy za predpokladu

dôsledného rešpektovania právnych predpisov a dodržiavania maximálnej hospodárnosti pri vynakladaní rozpočtových prostriedkov.

Na základe uvedených skutočností a popísaných rizík v stanovisku odporúčam mestskému zastupiteľstvu zohľadniť odporúčania hlavného kontrolóra mesta na eliminovanie identifikovaných rizík v budúcoročnom rozpočte a po ich akceptovaní a osvojení odporúčam mestskému zastupiteľstvu rozpočet Mesta Nitry na rok 2023 schváliť a rozpočet Mesta Nitry na roky 2024 – 2025 vziať na vedomie.

V Nitre 15.12.2022

**Ing. Darina Keselyová, v.r.
hlavný kontrolór mesta Nitry**